

11

Lovgivning og konsesjonsverk

Innledning

Hovedtrekk i konsesjonssystemet

Sentrale dokumenter i konsesjonsverket
og sentrale lovbestemmelser

Andre sentrale lovbestemmelser

Innledning

Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) inneholder de overordnede hjemler for konsesjonssystemet som regulerer norsk petroleumsvirksomhet. Med hjemmel i petroleumsloven er det gitt forskrifter til loven ved kongelig resolusjon av 27. juni 1997. I medhold av loven med forskrifter kan det tildeles tillatelser for undersøkelse etter, utvinning og transport av petroleum mv. Beskatningsmyndigheten blir ivaretatt gjennom lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsförekomster mv. (petroleumsskatteloven).

Det norske konsesjonsverket består av flere dokumenter som inneholder nærmere bestemmelser om de rettigheter og plikter de ulike partene har utover det som er fastsatt i petroleumsloven med tilhørende forskrifter. Disse gis en kort omtale nedenfor.

Europaparlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF om betingelser for tildeling og bruk av tillatelser for leting etter og utvinning av hydrokarboner (konsesjonsdirektivet) ble vedtatt av Rådet i EU 30. mai 1994. EØS-komiteen besluttet 5. april 1995 å innlemme konsesjonsdirektivet i EØS-avtalens vedlegg IV Energi. Vedtaket trådte i kraft 1. september 1995, hvilket innebærer at konsesjonsdirektivet fikk anvendelse for Norge som EØS-land fra da av. Det norske konsesjonssystemet er i samsvar med de krav konsesjonsdirektivet oppstiller.

Hovedtrekk i konsesjonssystemet

Petroleumsloven slår fast at eiendomsretten til undersjøiske petroleumsförekomster på norsk kontinentalsokkel tilligger staten, jf. petroleumsloven § 1-1. Statens eiendomsrett til petroleumressursene danner grunnlaget for den offentlig-rettslige regulering av petroleumsvirksomheten.

I henhold til petroleumsloven § 2-1 kan et selskap søke om tillatelse til å drive undersøkelse etter petroleum. En undersøkelsestillatelse gir rett til å foreta geologiske, petrofysiske, geofysiske,

geokjemiske og geotekniske undersøkelser, herunder grunne borer. Tillatelsen gir ikke eksklusive rettigheter i de områdene som er nevnt i tillatelsen og gir heller ikke rett til vanlig leteboring.

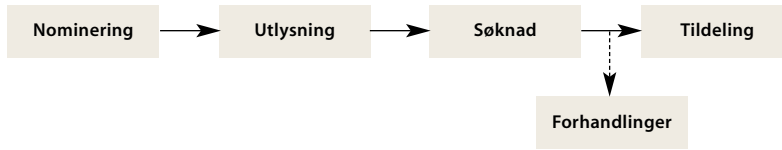
Før det gis tillatelse til leteboring (utvinnings-tillatelse) må området der det skal bores være åpnet for letevirksomhet (petroleumsloven § 3-1). Det skal i denne forbindelse utarbeides konsekvensutredning med vurdering av blant annet miljømessige, økonomiske og sosiale virkninger som virksomheten kan ha for andre næringer og tilstøtende distrikter.

Tildeling av utvinningsstillatelser skjer normalt ved konsesjonsrunder. Regjeringen kunngjør da et visst antall blokker det kan søkes om utvinningsstillatelse for (petroleumsloven § 3-5). Søkere kan som hovedregel søke individuelt om deltakelse, eller som gruppe. Til grunn for tildeling av utvinningsstillatelsene ligger saklige, objektive, ikke-diskriminerende og kunngjorte kriterier.

Utlysningsteksten inneholder en nærmere redegjørelse for hvilke vilkår og kriterier som vil bli lagt til grunn ved tildeling.

På bakgrunn av de innkomne søknader setter Olje- og energidepartementet sammen en gruppe av selskaper for hver utvinningsstillatelse, eller det kan gjøres tilpasninger i en gruppe som har avgitt gruppesøknad. Departementet utpeker en operatør for interessentskapet (petroleumsloven § 3-7). Operatøren forestår den operative virksomheten som utføres i medhold av tillatelsen.

Fra og med tildelingen av Staffjord-feltet i 1973 og frem til og med 13. konsesjonsrunde var den samlede statlige deltakelse minst 50 prosent i hvert interessentskap. Statens direkte deltakelse er i gjennomsnitt redusert fra 13. til 16. konsesjonsrunde. Stortinget vedtok våren 2001 et nytt kapittel 11 i petroleumsloven der hovedtrekkene i forvalterordningen for statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) er nedfelt. På bakgrunn av dette er Petoro AS etablert og utpekt som forvalterselskap for SDØE. Staten er eier av deltaker-

Figur 11.1 Konesjonsrunde.

andelene. Petoro er et heleid statsaksjeselskap. Selskapets organisering, ansvar og hovedoppgaver er nærmere beskrevet i St. prp. nr. 36 (2000-2001), Innst. S. nr. 198 (2000-2001), Ot. prp. nr. 48 (2000-2001) og Innst. O. nr. 70 (2000-2001).

Se også kapittel 3, Statlig organisering av petroleumsvirksomheten.

Sentrale dokumenter i konsesjonsverket og sentrale lovbestemmelser

Utvinningstillatelsen

Utvinningstillatelsen regulerer de deltagende selskapers rettigheter og plikter i forhold til staten. Dokumentet utfyller bestemmelsene i petroleumsløven og gir detaljerte vilkår for de enkelte tillatelsene. Tillatelsen gir enerett til undersøkelse, leteboring og utvinning av petroleum innenfor tillatelsens angitte geografiske område (petroleumsløven § 3-3). Rettighetshaverne blir eiere av den petroleum som produseres.

Utvinningstillatelsen gis i første omgang for en initiell periode (leteperiode) som kan vare i inntil 10 år (petroleumsløven § 3-9). I denne perioden skal det utføres en fastlagt arbeidsforpliktelse i form av seismisk kartlegging og/eller leteboring mv. (petroleumsløven § 3-8). Såfremt arbeidsforpliktelsen er fullført ved utløpet av perioden, kan rettighetshaverne som hovedregel kreve å beholde inntil halvparten av det området tillatelsen omfatter i inntil 30 år. Det skal betales en arealavgift per kvadratkilometer etter nærmere fastsatte regler (petroleumsløven §

4-9). Dersom det er enighet mellom rettighetshaverne om å oppgi utvinningstillatelsen, kan denne tilbakeleveres (petroleumsløven § 3-13).

Samarbeidsavtalen

I medhold av petroleumsløven § 3-3 settes det som vilkår for tildeling av en utvinningstillatelse at rettighetshaverne inngår en samarbeidsavtale med de øvrige deltakere i den aktuelle tillatelse. Avtalen har store likheter med privatrettslige selskapsavtaler, og den regulerer forholdet mellom de private parter. Samarbeidsavtalen danner grunnlaget for den daglige organisering av, drift av og utbytte fra virksomheten. Samarbeidsavtalen pålegger interessentskapet å opprette en styringskomite som utgjør interessentskapets øverste organ. Alle selskapene som er rettighetshaver og har deltakerandel i utvinningstillatelsen er representert i styringskomiteen. Avtalen regulerer også operatørens oppgaver og plikter i forhold til interessentskapet. Videre inneholder avtalen individuelt fastsatte stemmereglene for det enkelte interessentskap.

Regnskapsavtalen

Rettighetshaverne må også inngå en regnskapsavtale som inneholder detaljerte bestemmelser vedrørende regnskapsføring og økonomiske forhold for den felles virksomhet.

Tilbudsbrevet

Forut for en tildeling av utvinningstillatelser, vil departementet anbefale regjeringen at enkelte selskaper får andeler i de forskjellige tillatelsene. I

denne forbindelse sendes det ut et tilbudsbrev til de aktuelle selskapene med tilbud om deltagerandeler og eventuelt operatørskap i tillatelsene. Dette brevet inneholder vilkår som vil gjelde for vedkommende tillatelse og anses derfor som et sentralt dokument i forbindelse med en tildeling.

Forskjellige avtaler

Dersom et funn strekker seg over mer enn en utvinningstillatelse, er rettighetshaverne forpliktet til å inngå en avtale (samordningsavtale) for å sikre en forsvarlig utnyttelse av ressursene (petroleumsloven § 4-7). Denne avtalen vil blant annet regulere rettighetene til forekomsten. Grunnlaget for eierfordelingen i det samordnede feltet er vanligvis fordelingen av forekomstens ressurser mellom de berørte utvinningstillatelser. Rettighetshavernes eierandeler i et samordnet felt vil derfor være forskjellig fra eierandelene i utvinningstillatelsene feltet omfatter. Avtalen krever Olje- og energidepartementets godkjenning.

Videre kan en rettighetshaver inngå en avtale (pass-through avtale) med sitt utenlandske morselskap om å overføre virksomheten etter en tillatelse til den norske filialen av morselskapet (petroleumsloven § 10-5). Avtalen krever Olje- og energidepartementets samtykke.

Andre sentrale lovbestemmelser

Ved utbygging og drift av petroleumsforekomster utarbeider rettighetshaverne i henhold til petroleumsloven § 4-2 en plan for utbygging og drift (PUD). Før rettighetshaverne kan begynne utbygging av en forekomst, skal planen fremlegges for og godkjennes av Olje- og energidepartementet. Med hjemmel i petroleumsloven § 4-3 kan departementet gi rettighetshaverne tillatelse til anlegg og drift (PAD) av innretninger for transport og utnyttelse av petroleum. Andres bruk av slike innretninger skal etter petroleumsloven § 4-8 godkjennes av departementet.

Kongen kan i medhold av petroleumsloven § 4-10 bestemme hvor og på hvilken måte ilandføring av petroleum skal skje.

Etter petroleumsloven § 5-1 skal rettighetshaver som hovedregel legge frem en avslutningsplan 2-5 år før konsesjonstiden utløper eller tillatelsen oppgis, eller bruken av en innretning endelig opphører. Olje- og energidepartementet skal deretter fatte vedtak om disponering av innretningene, jfr. § 5-3.